

Pontus Macerası

İSTANBUL, 2011

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakođlu

Editör: Yrd. Doç. Dr. Ali Satan

Kapak tasarım: Kolektif Atölye

Sayfa tasarım: Güler Kızılelma

Birinci baskı: Ağustos, 2011, İstanbul

Boyutlar: 13.5 x 21 cm

Sayfa sayısı: 244

Baskı ve cilt: Kitap Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Davutpaşa Caddesi No: 123 Kat: 1

Topkapı / ZEYTİNBURNU-İSTANBUL

+90 (212) 482 99 10

Sertifika no: 16053

ISBN: 978-605-61533-9-6

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarihçi Kitabevi

www.tarihcikitabevi.com

Moda Caddesi No: 104/A

Moda / KADIKÖY-İSTANBUL

Tel: 0216 418 68 86

GSM: 0530 370 74 11

E-posta: info@tarihcikitabevi.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 9

GİRİŞ 11

Pontus Meselesi ve Ortaya Çıkışı 11

*Pontusçuların İddiaları,
Yunanlıların Doğu Karadeniz'e Gelişleri,
Pontus Devleti ve Trabzon Krallığı* 21

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Rum Nüfus 26

*Batılı Devletlerin ve
İstanbul Ortodoks Patrikhanesi'nin Tutumu* 28

Pontus Çetelerinin Kurulması ve Pontus İsyanı 46

Merkez Ordusu'nun Kurulması ve İsyanın Bastırılması 54

Günümüzde Pontusçuluk 66

BELGELER 73

Pontus Macerası 75

Pontus Meselesi 181

FOTOĞRAFLAR 205

BİBLİYOGRAFYA 211

DİZİN 229

Hadiye YILMAZ, lisans öğrenimini Hacettepe Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü'nde, yüksek lisans öğrenimini ise Marmara Üniversitesi Tarih Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü'nde tamamladı. Halen aynı

üniversitenin Cumhuriyet Tarihi Bölümü'nde doktora öğrenimini sürdürüyor ve Marmara Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü'nde yarı zamanlı öğretim görevlisi olarak çalışıyor. 2000-2010 yılları arasında *Atatürk'ün Bütün Eserleri* Arşiv-Araştırma Birimi'nde görev alan yazarın editörlük çalışmalarının yanı sıra yayımlanmış eserleri şunlardır: *Kurtuluş Savaşı'nın İdeolojisi*, Kaynak Yayınları, 2003; *Kurtuluş Savaşımız ve Asya-Afrika'nın Uyanışı*, Kaynak Yayınları, 2007; *Arşiv Belgeleri Işığında Pontus Meselesi*, Atatürk Araştırma Merkezi, 2010; *Atatürk İlkeleri ve Devrim Tarihi* (Komisyon), Tarihçi Kitabevi, 2010.

ÖNSÖZ

İzmit Mebusu Sırrı Bey 1921 yılı 29 Aralık'ında Meclis kürsüsünden millete şöyle seslenmiştir: "*Biz nedense bu-kukumuzun müdafaasını bilmiyoruz, yapmıyoruz ve öğren-medik. Türklere yapılan faciaların yüzde biri bizim tarafı-mızdan Yunanlılara yapılmış olsaydı Avrupa kamuoyu ne kadar galeyana edecekti. Harp yalnız muharebe meydanla-rında kazanılmaz, matbuat âleminde de kazanılmalıdır. Za-manı geldiğinde ortaya çıkarmak için şimdiden bilgilerin toplanması ve neşredilmesi gerekmektedir*". Elinizdeki eser tam da böyle bir gereklilikten dolayı hazırlanmış ve yayınlanmıştır.

Bu çalışmanın Giriş bölümünde, belli başlı arşivleri-mizde bulunan belgelerin ve konu ile ilgili kaynakların kul-lanılması ve analiziyle ortaya çıkarılmış olan *Arşiv Belgeleri Işığında Pontus Meselesi* adlı kitaptaki bilgiler özetlenmiş ve "Günümüzde Pontusçuluk" başlığı altında bir de yeni bö-lüm eklenmiştir. Sonraki bölümlerde, ülkemizde ilk kez ta-rafımızdan yayınlanan iki belgeye Osmanlıca orijinal me-tinleriyle birlikte yer verilmiştir.

Kıymetli Hocamız Prof. Dr. Süleyman Beyoğlu'na kat-kılarından dolayı saygı ve sevgilerimizle beraber minnetle-rimizi sunarız. Tarihçi Kitabevi Sahibi ve Genel Yayın Yö-

netmeni Sayın Necip Azakođlu'na çalışmaya gösterdiği ilgi ve destek dolayısıyla çok teşekkür ederiz.

Gönül ister ki, insanlık ne muharebe meydanlarında ne de matbuat âleminde savaşmak zorunda kalmasın. Ancak bir gün "kaçınmanın" mümkün olmadığı süreçler yaşanacaksa dileriz ki, elinizdeki eser, zamanı geldiğinde ortaya çıkarılarak barışa ulaşabilmek için haklı ve haksızın ayrılabilmesine katkı sağlayacak bir çalışma olur.

Moda, 27 Temmuz 2011

Papadopulos, Samsun'da banker Yuvan, metropolit vekili Yordan ve sinemacı Kiryaka.¹⁹⁷

Pontus Meselesi'nin 6 Şubat 1923 tarihi itibariyle nihayetlendirilmesinden sonra Anadolu'da bulunan Rumların yurtdışına çıkarılması meselesi gündemi işgal etmiştir. Bu amaçla 30 Ocak 1923'te Türk-Yunan Hükümeti arasında Lozan'da Nüfus Mübadele Antlaşması imzalanmıştır.¹⁹⁸ Ancak Trabzon'daki Rumların bu antlaşmanın imzalanmasından önce Anadolu'dan ayrıldıkları bilinmektedir. Nüfus Mübadelesi Sözleşmesi'ne göre 1923-1926 yılları arasında 189.916 Rum, Yunanistan'a gönderilmiştir. Gönderilenlerin büyük bir bölümü Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi Rumlarından oluşmuştur. Mübadelenin başlamasından hemen sonra Samsun limanından 38.164 Rum Yunanistan'a hareket etmiştir. 1928'de yapılan nüfus sayımına göre Doğu Karadeniz'den Yunanistan'a giden toplam Rum nüfusun 182.169 olduğu tespit edilmiştir. Bu rakam Yunan kaynakları tarafından da doğrulanmıştır.¹⁹⁹

Günümüzde Pontusçuluk

Görüldüğü gibi, Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasından sonra, Mustafa Kemal Atatürk'ün tabiriyle 1840'tan itibaren ortaya çıkarılmış ve İstiklal Savaşı'nın sonuna kadar gündemde kalmış olan Pontus Meselesi, emperyalist devletlerin yardım ve tahrikleriyle yaratılmış suni bir meseledir. Rumların, Doğu Karadeniz'in ilk sakinlerinin Yu-

---

197 M. Balcıoğlu, *a.g.e.*, 71-72.

198 *BCA*, D:1029, F:30.10.0.0, Yer:123.872.9.

199 Hikmet Öksüz, "Pontusçuluğun Sonu: Nüfus Mübadelesi", *Pontus Meselesi*, s.431-433; D. Pentzopoulos, *The Balkan Exchange of Minorities and its Impact Upon Greece*, Paris, s.99.

nanlılar olduğu ya da Doğu Karadeniz'in nüfus çoğunluğunu Rumların oluşturduğu iddiaları bilimsel gerçeklerden uzaktır. Son olarak Birinci Dünya Savaşı'ndan itibaren Milli Mücadele yılları ağırlıkta olmak üzere Türklerin Rumlara zulmettiği propagandası gerçek olmamakla birlikte, tam aksi bir durumun üzerini örtmek üzere bu iddia yayılmıştır. Bu yıllar boyunca Rum çeteler tarafından Türk ahalیه mezalim yapılmış, Türklerin mallarına ve canlarına kastedilmiştir. Rum çeteler tüm bu faaliyetleri sırasında başta Batılı emperyalist devletler olmak üzere Yunanistan'dan ve Fener Patrikhanesi ile metropolithaneler gibi yurt içinde bulunan bazı kurumlardan son derece güçlü destek ve yardım görmüştür.

Pontus Meselesi kapsamındaki Rum faaliyetleri, ancak Milli Mücadele'nin başarıya ulaşmasından sonra sona erdirilebilmiştir. Çünkü gerçekten de mesele Yunan-Rum-Türk meselesi olmaktan ziyade İtilaf Devletleri ile -en çok da İngilizler ile- Türkler arasında bir mesele durumuna gelmiş; Türklerin büyük devletler karşısında kazandığı zafer, pek çok mesele gibi bu meselenin de Türkler lehine sonuçlanmasını sağlamıştır. Rum ahalinin mübadelesi sürecinde, çözümü 1930'lara kadar sarkan çeşitli sorunlar yaşanmasına rağmen, Türkiye için Pontus Meselesi, esas itibariyle Lozan Antlaşması'yla birlikte sona ermiştir. Ancak, 1940'lardan sonra Yunan basınında "Anadolu'daki Rumlar ve geçmişte yaşanan olaylara ilişkin" bazı yazılar yayımlanmaya başlanacak, özellikle 1974'ten sonra Yunanistan'da Türkiye aleyhine faaliyetler hız kazanacaktır. Bu durum, Türk tarafı için Lozan'da sona eren meselenin Yunan tarafı için henüz bitmemiş olduğunun en temel göstergesidir.

Türk-Yunan ilişkileri 1941'den sonra Kıbrıs Meselesi nedeniyle yeniden gergin bir döneme girmiş, 1955 Londra görüşmelerinden sonra da bozulmuştur. 1981'de Yunanistan'da PASOK'un iktidara gelmesinden sonra ise ilişkilerdeki bozulmanın şiddeti son derece artmıştır. 1985'te Pontus Meselesi yeniden uluslararası alana taşınmaya çalışılmış, bu tarihten sonra "soykırım iddiası" dile getirilmeye başlanmıştır. Bu zamana dek Türkiye aleyhinde 450 dernek kurulmuş, bu dernekler içinde Türkiye'den toprak talebinde bulunanların sayısı 151'i bulmuştur. Aynı zamanda Yunanistan dünyanın çeşitli bölgelerinde sayısı 176'ya ulaşmış olan Pontus dernekleri kurdurmuştur. Bu derneklerin en etkinleri ABD, Kanada, Almanya ve Rusya'da bulunmaktadır.

1990 yılından itibaren uluslararası kongreler, sergiler, gösteri ve yürüyüşler düzenlenerek, "Türkler Pontusluların Katilleri, 350 bin Kurbanı Unutmuyoruz ve Soykırım Hâlâ Devam Ediyor" sloganlarıyla, Pontus Meselesi günümüze taşınmaya çalışılmıştır. Soykırım iddiasına maddi temel oluşturan 350 bin rakamına nasıl ulaşıldığına ilişkin ise somut herhangi bir gösterge bulunmamaktadır. 1921'de Doğu Karadeniz'in Pontus olarak tabir edilen bölgesindeki Rum nüfus 274 bindir. Mübadele sırasında bu bölgeden 182.169 Rum göç etmiştir. Pontus İsyanı sonunda ise 11.198 Rum çeteci ölü, 10.886 çeteci sağ olarak ele geçirilmiştir. Yunanistan Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nde bulunan İngiliz raporuna göre de Yunanlıların mağlubiyetinin anlaşılması üzerine Mübadele'den önce Karadeniz ve Güney Rusya'dan toplam 50 bin Rum Yunanistan'a kaçmıştır. Görüldüğü gibi Türk, Yunan ve İngiliz arşivlerindeki belgeler

de 350 bin sayısının gerçekliği hakkında herhangi bir veri sunmamaktadır.²⁰⁰

Pontusçuluğu diriltmek gayesiyle Yunanistan 1990'da, Türklerin çoğunlukta olduğu yerlere Doğu Karadeniz'den gelen Rumları yerleştirmeye başlamış,²⁰¹ aynı yıl Yunanistan Eğitim Bakanlığı 14 Eylül'ün *Küçük Asya'da Kurtarılmış Vatanlar Günü* olarak anılmasına yönelik tüm okullara bir genelge göndermiştir. 1990'da Avrupa Parlamentosu'nun Strazburg'daki binasında Türkiye aleyhinde bir sergi açılırken²⁰² 1991'de de Almanya'da Alman Pontus Dernekleri Federasyonu tarafından *1916-1923 Yılları Arasında Katledilen Pontuslular* başlıklı bir fotoğraf sergisi açılmıştır. 14-24 Mayıs 1992'de Selanik'te *3. Dünya Pontuslular Kongresi* toplanarak Gümölcine'deki Türk Başkonsolosluğu'na bir yürüyüş düzenlenmiştir.²⁰³ Yunanistan'daki Pontusçu faaliyetler, düzenlenen *Pontus Helenizm Tarihi Sempozyumu* ve *Küçük Asya Helenizmi Kongreleri* ile 1993 yılında da sürdürülmüştür. 24 Şubat 1994'te Yunan Parlamentosu'na "19 Mayıs'ın Pontus Soykırımını Anma Günü" olarak kabulüne dair bir kanun tasarısı sunulmuş, 7 Mart 1994'te ise 19 Mayıs resmi tatil ilan edilmiştir. *Pontus Soykırımını Anma Günü* kanun tasarısında şu cümleler yer almıştır: "*Mustafa Kemal, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkarak 1916'da başlayan 1923'te biten Pontus Soykırımını daha da vahşice ve sistematik olarak devam ettirdi.*"²⁰⁴ 14 Haziran 1997'de Türklerle-

200 Antonios Pavlidis, *Yunan Kaynaklarına Göre Mübadele Meselesi (1918-1930)*, TC İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, z1997, s.17.

201 *Milliyet*, 3 Ocak 1990.

202 Necdet Sevinç, *Pontus'ta Hesaplaşma*, Ankara, 2007, s.25.

203 *Milliyet*, 23 Mayıs 1992.

204 *Milliyet*, 25 Şubat 1994.

rin yoğun olarak buldukları İskeçe'ye bir Pontus Anıtı dikilerek Pontusçuluğun günümüzde yeniden canlandırılması faaliyetlerinde bir adım daha atılırken, aynı yılın 20 Eylül'ünde *Din, Bilim ve Çevre Sempozyumu* düzenlenmiş ve "Karadeniz'i Kurtaralım" şiarıyla yola çıkan Yunanlıların ilk durağı da Trabzon olmuştur.

2000'li yıllarda Pontus Meselesi'ni diriltme çalışmaları sürmüştür. Yunan Parlamentosu'nun 24 Şubat 1994'te aldığı kararla 19 Mayıs 1919'u "Pontus Soykırımını Anma Günü" ilan etmesinden sonra, 2002'de Amerika'nın New Jersey ve Güney Caroline eyalet meclislerinde Pontus soykırımı tasarıları da kabul edilmiştir. Bundan sonra Yunanlılar düzenledikleri gösterilerde "soykırımın tanınmasını istiyoruz", "özür dilemeyenlerin Avrupa'da yeri yok" taleplerini dile getirmeye başlamıştır. Pontus Meselesi, Türkiye'nin AB'ye girme sürecinde de gündeme gelmiştir. Avrupa Konseyi'ne bağlı Avrupa Irkçılık ve Hoşgörüsüzlükle Mücadele Komisyonu'nun 16 Mayıs 2006 tarihli Kıbrıs Raporu'nda bir başlık açılarak "Pontuslu Rumların toplum nezdinde aşağı görüldüğü hatta okullarda ve kamu hizmetlerinde ayrımcılığa maruz kaldıkları" belirtilmiştir. Eylül 2006'da Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye raporunda "Pontuslu ve Süryani" azınlıklara yapılan haksızlıklar yer almıştır. Yunanistan son yıllarda da Patrikhane'nin Lozan'da belirlenen statüsünü değiştirerek çeşitli faydalar elde etmek amacındadır. 15 Ağustos 2010'da on yıllar sonra ilk kez Sümela Manastırı'nda bir günlük ayin yapılmış, ayindeki konuşmasında Patrik Bartholomeos "Pontus'ta hayatını kaybeden kardeşlerimiz" ifadesiyle Pontus Meselesi'ni hortlatma ça-

balalarına katkıda bulunmuştur.²⁰⁵ Ocak 2011'de ise resmi bir ziyaretle Atina'da bulunan Ermenistan Cumhurbaşkanı Sarkisyan onuruna verilen yemekte Papulyas bir konuşma yaparak "*Yunanistan ile Ermenistan'ın büyük acılar çekmiş olan halklarının olağanüstü barbarlıklara maruz kaldıklarını ve aynı barbar tarafından katlediklerini*" söylemiştir.²⁰⁶ Aynı günlerde Yunanlı bir işadamı Pontus TV kurma çalışmalarına başlamış, televizyonun hedef kitlesi olarak Doğu Karadeniz halkı belirlenmiştir. Amaçlarının tüm dünyadaki Pontuslular arasında bir köprü kurmak olduğunu belirten Pontus TV yetkilileri kanalın dilinin de Pontusça olacağını ifade etmiştir.²⁰⁷

Yunanistan'ın Pontus Meselesi'ni diriltmek üzere giriştiği tüm bu faaliyetler ve Ermeni Soykırımı gibi iddiaların ya da azınlıklar meselesinin çeşitli vesilelerle tekrar tekrar gündeme getirilmesi, bin yıla yakın süredir diri tutulan Batı'nın Anadolu üzerindeki emellerinin günümüzde hâlâ yaşatıldığına işaret etmesi dolayısıyla üzüntü yaratırken, birbirine komşu devletlerin dostluk ilişkilerini geliştirmelerinin önünde de ciddi engeller teşkil etmektedir.

---

205 *Hürriyet*, 17 Ağustos 2010.

206 *Cumhuriyet*, 18 Ocak 2011.

207 *Hürriyet*, 9 Mart 2011.

DİZİN

- II. Jozef (Avusturya İmparatoru), 16.
II. Katerina (Rus Çarıçesi), 16.
3. Dünya Pontuslular Kongresi, 69.
- Afrika, 14, - Müslümanları, 35.
Afyon, 52.
Ahmet Saib (Tarihçi), 15.
Alaşam, 58.
Aleko, 51.
Aleksi, 51.
Alman Pontus Dernekleri Federasyonu, 69.
Almanya, 68-69.
Amasya, 11, 25, 30, 33, 36, 44, 46, 49, 51, 53-54, 58-59, 62, 64, - Askeri Mahkemesi, 65, - İstiklal Mahkemesi, 64.
Amazonlar, 23.
Amele Taburları, 55.
Amerika Birleşik Devletleri, 36-38, 68, 70, - Rum göçmenleri, 12.
Amerikalılar, 51.
Amerikan, - Hastanesi, 37, 56, - Koleji, 36-37, 45, 56, - Konsolosluğu, 37, - memurları, 51, - Tabacco Şirketi, 36.
Amerikan-Helen Toplumu Cemiyeti, 38.
Anabasis (Sefer), 23.
Anadolu, 12, 17-18, 21-26, 28, 32-33, 36, 39, 41-42, 45-46, 54-56, 58, 66, 71, - Hıristiyanları, 34, - politikası, 38, - Rumları, 34, 38-39, 41, - siyaseti, 33.
Ankara, 37, 52, 65, - Askeri Mahkemesi, 65, - hükümeti, 36, 46, 56.
Arabistan, 35.
Arapça, 22.
Arnavutlar, 13.
Artvin, 11.
Asayış, - Bölükleri, 55, - Mıntıka Teşkilatları, 55.
Asker, 25, 29, 32, 39-40, 50, 52, 54, 57, 63, -lik çağı, 62.
Askeri, - gösteriler, 33, - kıyafet, 32, - kuvvet, 50, - Mahkeme, 65, - müfrezeler, 63, - organizasyon, 30, - Polis Teşkilatı, 55, - tedbirler, 62, - usuller, 51.
Asurlular, 21.
Asya, 14, 19, 34, 38, 40, 69.
Atatürk, Mustafa Kemal, 11, 31, 34, 66, 49-51, 63, 69.

- Atina, 17, 34, 39-40, 46, 71.
 Avam Kamarası, 32, 34.
 Avrupa, 13-15, 21, 39, 43, 70, - devletleri, 21, 28, 44, - Hıristiyanları, 35, - kamuoyu, 21, - lilar, 13, - Parlamentosu, 69-70.
 Avrupa Birliği, 70.
 Avrupa Irkçılık ve Hoşgörüsüzlükle Mücadele Komisyonu, 70.
 Avusturya, 16.
 Ayasofya Kilisesi, 42.
 Ayastari, 19.
 Aynacıoğlu İsyanları, 55.
 Azerbaycan, 22.
 Azınlıklar, 14 20, 34, - meslesi, 71.
 Babiâli, 49.
 Bafra, 12, 30, 46, 48-50, 54, 56, 58-59, 63, -lı, 65.
 Bartholomeos (Patrik), 70.
 Bahriye idaresi, 41.
 Balkan Savaşı, 46.
 Balkanlar, 17, 46.
 Bank-ı Osmani, 58.
 Basın, 33, 67, -yayın çalışmaları, 32.
 Batı, 13-14, 20, 25, 71, - devletleri, 38, -lı devletler, 21, 28, -lı emperyalist devletler, 67.
 Batı Anadolu, 18.
 Batı Cephesi, 55.
 Batı Trakya, 17, 20.
 Batum, 22, 26, 30-31, 35, 45, 52.
 Beyoğlu Rum Edebiyat Örgütü, 41.
 Beyoğlu Rumları, 41.
 Bilge, Suat, 16.
 Birinci Dünya Savaşı, 12, 20-21, 26, 43, 46-47, 67.
 Birk, 48.
 Bizans, - bayrağı, 44, - hanedanı, 25, - İmparatorluğu, 16, 19, - tahtı, 25.
 Boğaz, 12.
 Boğaziçi, 42.
 Boğazlar, 34.
 Bokos (Albay), 40.
 Bolşevik, 28.
 Boyalı köyü, 47.
 Bozcaada, 18-19.
 Broquierre, Bertrandon de la, 13.
 Bulanık, 52.
 Bulgarlar, 13.
 Burgonya, 13.
 Burrows, R.M. (Doktor), 32.
 Bükreş 17.
 Bünyan Dağı, 46-47, 50.
 Bürkeş Antlaşması, 20.
 Büyük İskender (Makedonya Kralı), 24.
 Büyük Zafer, 45, 52.
 Canik bkz. Samsun.
 Casusluk, 31, 64.
 Cemil Cahit Bey (10. Fırka Kumandanı), 60, 63.
 Cenabı Hakk, 19.
 Clemenceau (Fransa Başbakanı), 35.

- Crowford (İngiliz Kontrol Su-
bayı), 30.
- Ç'aneti toprakları, 22.
- Çağşur Köyü, 47.
- Çakallı, 54.
- Çamçıra, 52.
- Çapanoğlu, 55.
- Çarşamba, 12, 30, 33, 48-49,
53-54, 56, 63.
- Çerkez, -ler, 28, -lik, 55.
- Çete, 46 48, - başları, 29, - faa-
liyetleri, 51, 53, - kampı, 60, -
ler, 12, 30-31, 33, 43, 45, 47,
49-53, 55-56 59, 67, - reisi,
40.
- Çeteci, 59-60, 68, -ler, 47, 50,
53, 63, -lik, 51, 64, -lik faali-
yetleri, 29.
- Çiniler Köyü, 47.
- Çorum, 11, 48, 59.
- Damat Ferit Paşa, 35.
- Davies, Joseph T., 29.
- Depo Alayları, 55.
- Dereli faciası, 53.
- Dışişleri Bakanlığı Arşivi, 68.
- Dijan*, 65.
- Dimitrikisoğlu Teulogos (Ec-
zacı), 65.
- Din, Bilim ve Çevre Sempo-
yumı, 70.
- Diphanlar, 54.
- Dirault (Fransız Tarihçi), 15.
- Divan-ı Harp, 65.
- Divriği, 55.
- Doğu, 13-15, 34, - siyaseti, 31.
- Doğu Avrupa Hıristiyanları, 14.
- Doğu Cephesi, 55.
- Doğu Hıristiyanları, 13.
- Doğu Karadeniz, 11, 21-22, 24-
25, 66-69, 71, - Bölgesi, 26, -
kıyıları, 16, - Rumları, 31, -
toprakları, 36.
- Doğu Roma İmparatorluğu,
18.
- Doğu'nun Paylaşımı Projesi,
13.
- Doğulu Pontus Devleti, 25.
- Doreteos, 44.
- Driller, 23.
- Dünya Pontuslular Kongresi,
69.
- Dzitritler, 23.
- Edebiyat örgütü, 41.
- Edirne, 17.
- Eflaklar, 13.
- Ege, - Adaları, 17- 18, - Denizi,
19, - kıyıları, 23.
- Eğitim Bakanlığı, 69.
- Elcezire, 55.
- Eliott (Yüzbaşı), 49.
- Emniyet Teşkilatı, 55.
- Emperyalist devletler, 66-67.
- Engilius, 56.
- Epir, 20, - Krallığı, 15.
- Erbaa, 12, 30, 49, 51, 54, 63.
- Ermeni, 31, - çeteler, 52, -
köyü, 48, -ler, 16, 20, 28-31,
36, - Patriği, 44, - Soykırımı,
71.
- Ermenistan, 33, 71.
- Erzurum, 49, 52.

- Eskişehir-Afyon-Ankara hattı, 52.
- Eşkîya, 58, 64, -lık, 63, -lık olayları, 48.
- Etniki Eterya Cemiyeti, 17-19, 41, 51.
- Fas, 14.
- Fatih Sultan Mehmet, 26.
- Fatsa, 30, 56.
- Fener Rum Patrikhanesi, 41, 43, 46, - Patriği, 45.
- Ferros, Rigas, 17.
- Fethi Bey (Dahiliye Vekili), 33, 43, 57, 60, 62-63.
- Filiki Eterya, 17-18.
- Filistin, 14.
- Fransa, 14, 34-36
- Fransız , - Hariciyesi, 42, - Konsoloshanesi, 35, - kuvvetleri, 35, -lar, 35, - uyruklu Rumlar, 58.
- Fransızca, 35.
- Frigler, 22.
- Gayrimüslim, 15, 37.
- George, Lloyd, 29, 32-34, 38-39.
- Germanos (Önce Samsun Metropolitisi daha sonra Amasya Metropolitisi), 29, 45-46, 48, 50.
- Giresun, 11, 24, 26, 45, 52, 56, 58-59, - Rumları, 40, 48, -Sivas-Mersin hattı, 33.
- Girit Adası, 17, 18, 20.
- Giritliler, 18.
- Grek, -ler, 13, 16, 23, - Projesi, 16.
- Gümölcine, 69.
- Gümüşhacıköy, 49, 53.
- Gümüşhane, 11, 45, 51, 65.
- Güney Caroline, 70.
- Güney Rusya, 68.
- Gürcü, 23, 25, 28, - bilim adamları, 22, - dili, 23, - tarihçiler, 22.
- Haçlı Seferleri, 13.
- Haçlılar, 25.
- Hafik, 55.
- Hâkimiyet-i Milliye*, 60.
- Halepa Antlaşması, 19.
- Harb-i Umumi, 12.
- Harbiye Nezareti, 51.
- Harp Bölgesi Kararı, 58-59.
- Havza, 30, 38, 49, 53, 56, 59, 63.
- Helen, - Cumhuriyeti, 17, - Devleti, 15.
- Helenizm, 19, 34, 69.
- Heniohlar, 23.
- Heptakomentler, 23.
- Heybeliada, - Kilisesi, 41, - Ruhban Okulu, 41.
- Heyeti Tahkikiye, 52.
- Hıristiyan, 21, - Avrupa, 15, - azınlıklar, 14, - Batı, 25, - Cumhuriyeti, 14, - halk, 13, - hükümdar, 13, - İmparatorluğu, 16, - krallar, 14, -lar, 14-16, 32, 44, 57, - unsurlar, 12, 20.
- Hıyanet-i Vataniye Kanunu, 65.

- Hintli birlik, 49.
 Hititler, 22.
 Hrisantos (Trabzon Metropoliti), 21, 26, 27, 40, 45, 65.
 Hristo (Kereste tüccarı), 65.
 Hurriler, 22.
 Hurst (Yüzbaşı), 49.
 Hüseyin Avni Alparslan Bey (Giresun Alayı Kumandanı), 59-60.
 Hüseyin Hüsnü Bey (Merkez Ordusu Vekili), 60.
 Hüseyin Rauf Bey (İcra Vekilleri Heyeti Reisi), 46.
- İrkçılık, 70.
 Islahat Fermanı, 20.
- İbero-Kafkas dilleri, 23.
 İç Anadolu, 66.
 İhsaniye Köyü, 53.
 İlya (Doktor), 65.
 İmroz, 18-19.
 İnebolu, 11, 32, 42, 56.
 İngiliz, 30, 59, - arşivleri, 68, - bayrağı, 29, - casusluk teşkilatı, 31, - dış siyaseti, 34, - Dışişleri, 28, -Helen Birliği, 32, - gambotu, 32, - gemisi, 46, - kabinesi, 33, - kumandanlar, 29, - kuvvetleri, 32, - ler, 31-33, 35-37, 49, 57, 67, - Parlamentosu, 33, - raporu, 68, - subaylar, 32, 36, - zabıtası, 51, - zabitleri, 33.
 İngiltere, 19, 28, 31, 33, 38.
 İnöz köyü, 47.
- İskeçe, 70.
 İskitler, 23.
 İslam, 15, - ahali, 33, - köyleri, 62.
 İstanbul, 17-18, 25, 34, 39-41, 44, 48 51, 56, - Boğazı, 12, - Merkez Komitesi, 38, - Ortodoks Patrikhanesi, 28, 43, - Patrikhanesi, 43, -'un fethi, 16, -'un işgali, 40.
 İstiklal Mahkemesi, 64-65.
 İsyen, 11, 12, 18-19, 21, 46, 54-55, 62, 68, 71.
 İtalyan, -lar, 39, - uyruklu Rumlar, 58.
 İtilaf Devletleri, 20, 28, 34-36, 49, 67.
 İtilaf kuvvetleri, 31.
 İttihad-ı Milli Örgütü, 41.
 İzci Teşkilatı, 41.
 İzmir, 34, 39, 51, -'in işgali, 39, - sahilleri, 38.
 İznik, 25.
- Jandarma, - birlikleri, 31, - karakolları, 61, - teşkilatı, 40.
- Kaçakçımermer köyü, 47.
 Kadamut, 54.
 Kadıköy, 46.
 Kafkas, 23, 54.
 Kafkasya halkları, 23.
 Kaldeliler, 22.
 Kalip/Kaldi, 23.
 Kanada, 68.
 Kanelopulos (Yunan Kumandanı), 44.

- Kangal, 55.
 Karabük faciası, 53.
 Karadeniz, 11, 21-22, 24-25, 28, 39, 48, 66, 68-71, - bölgesi, 23, 26, 42, 45, - Ereğlisi, 25, - havzası, 12, - kıyıları, 16, 28, 44, - Rumları, 31, 64, - sahilleri, 38, 57, 64, - toprakları, 36.
 Karadimitri, 45.
 Karahisar-ı Şarki, 59.
 Karamanlı Patrik, 44.
 Karlık faciası, 53.
 Kartacalılar, 24.
 Kartvelien grupları, 23.
 Kasnakçı Köyü, 47.
 Kastamonu, 11.
 Kaşkalar, 22.
 Kaşgay Türkleri, 22.
 Kateniotis (Albay), 39-40.
 Katidis, Konstantin (Samsun Reji Başmüdür Mavini), 65.
 Kavak, 49, 54, 56, 65.
 Kayseri, 44, 56.
 Kemalistler, 42.
 Kenworth (Milletvekili), 34.
 Kerr, Philip, 29.
 Kıbrıs, 17-18, - Meselesi, 68, - Raporu, 70.
 Kıpçak Türkleri, 25.
 Kırık, 58.
 Kırşehir, 56.
 Kızılhaç, 41.
 Kilise, 41, 42.
 Kimmerler, 23.
 Kios tiranı, 24.
 Kiryaka (Sinemacı), 66.
 Kiryakioğlu Loranidos (Avukat), 65.
 Klematyos (Rahip), 12, 36.
 Koço (Sigortacı), 65.
 Kofidis (Trabzon Mebusu), 45.
 Kolettis, J. (Yunanistan Başbakanı), 17.
 Kolhlar, 22-23.
 Kolokilas, Dirikis (Yunanlı Yüzbaşı), 40.
 Koloni, 35, -ciler, 24, -ler, 23, 24.
 Kommenos, Aleksius (Bizans Hanedanı'ndan), 25.
 Kommenoslar, 25-26.
 Konstantinidis, 45, 65.
 Kordus, 41, 51.
 Kotiyadis, 56.
 Köroğlu Efdalidis, 51.
 Kristes, Mithridates, 24.
 Ksenepion (Yunanlı tarihçi, filozof), 23.
 Kurtuluş Savaşı, 21.
 Kuruçay, 55.
 Kuşaca köyü, 47.
 Kuşkapanı köyü, 47.
 Kutsal Mahaller, 14.
 Kuzey Afrika, 14.
 Küçük Asya, 14, 38, - Cemiyeti, 34, 40, - Helenizmi Kongreleri, 69, - örgütü, 14.
 Küçük Asya'da Kurtarılmış Vatanlar Günü, 69.
 Küpecik köyü, 53.
 Kürtler, 21, 28.
 Ladik, 30, 49, 53-54, 63.

- Laskaris, Theodore, 25.
 Latin, - devleti, 25, -ler, 25.
 Lavrentios (Gümüşhane Metropoliti), 45, 65.
 Lazca, 22.
 Lepissier (Fransız Konsolos), 35.
 Limni, 19.
 Liput (Tütün komisyoncusu), 65.
 Londra görüşmeleri, 68.
 Lozan, 66, 70, - Antlaşması, 67.
- Maçka, 52.
 Makedon, - Krallığı, 15, -lar, 13.
 Makedonya, 20-24.
 Makronlar, 23.
 Manastır, 12.
Manchester Guardian, 30.
 Markisi, Argenson (Fransa Dışişleri Bakanı), 14.
 Marlar, 23.
 Marmara sahilleri, 51.
 Marsilya, 35, 45, 65.
 Matbuat örgütü, 41.
 Mavri Mira, 41.
 Megali İdea (Büyük Ülkü) Projesi, 16, 18-19, 30, 41.
 Meletyus (Patrik), 46.
 Melitoslular, 24.
 Meriç Nehri, 20.
 Merkez Amerikan Hastanesi, 37.
 Merkez Ordusu, 37, 54-56, 59-60, 64.
 Mersin, 33.
 Merzifon, 30, 49, 51, 53-54, 59, - Amerikan Hastanesi, 56, - Amerikan Koleji, 36-37, 45, 56, - Hükümet Konağı, 29.
 Mesta Nehri (Karasu), 20.
 Mıntaka Komutanlıkları, 55.
 Midilli, 19.
 Milli, - emeller, 50, - kahraman, 34, - kuvvetler, 41, - marşlar, 41, - menfaatler, 18, - merkez, 35.
 Milli Hareket, 42.
 Milli Mücadele, 11, 34, 37, 43, 65, 67.
 Misyonerlik faaliyetleri, 36.
 Miting, 32, 34.
 Moğollar, 25.
 Mondros, - Ateşkes Antlaşması, 48, - Mütarekesi, 20, 28.
 Mosk, 23.
 Muavenet Heyeti, 56.
 Muhacirler, 51.
 Mukaddes Rum Anadolu Cemiyeti, 56.
 Mübadele, 66, 68.
 Müdafaa-i Meşruta Komitesi, 56.
 Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, 38, - örgütü, 41.
 Mülga Yıldırım Orduları Grubu, 49.
 Müslüman, 21, 28, 65, - halk, 35, - köyler, 63, -lar, 13, 26, 35, - nüfus, 27, - Şark milletleri, 15, - unsurlar, 20, - ülkeler, 14.
 Mütareke, 38-39, 41, 43-44, 49-50, - hükümleri, 30, 33.
 Müttefikler, 30.

- Nakracas (Yunanlı Tarihçi), 21.
 Narda, 19.
 Nebyan, 49.
 New Jersey, 70.
 Nigehbanlı zabitler, 31.
 Nikarya, 19.
 Niksar, 30, 47.
 Nil Nehri, 14.
 Nurettin Paşa (Merkez Ordusu Kumandanı), 37, 54, 59, 60.
Nutuk, 11.
 Nüfus Mübadele Antlaşması, 66.
- On İki Ada, 18.
 Ordu, 11, 24, 48, 56, 59.
 Ortaköy, 32.
 Ortodoks, 45, - Patrikhanesi, 28, 43.
 Osman Ağa (Giresunlu, Topal), 47, 59-60.
 Osmanlı Bankası, 65.
 Osmanlı, 12, 38, - Devleti, 12, 14, 19-20, 28, - idaresi, 39, - İmparatorluğu, 15, - ı karşıtı, 47, - kuvvetleri, 49, -lar, 16, - memleketleri, 35, -'nın paylaşılması, 15, - toprakları, 15, 17, 21, - vilayetleri, 18, - Rus mücadelesi, 15.
 Osmanlıca, 18.
 Oymak Teşkilatı, 55.
- Papadopoulos (Osmanlı Bankası Direktörü), 66.
 Papulyas, 71.
 Para yardımı, 19, 32.
 Paris Barış Konferansı, 21, 26, 29, 35.
 PASOK, 68.
 Patrikhane, 40, 43- 44, 46, 48, 51, 70, -Yunanistan ilişkisi, 43.
 Patris vapuru, 40.
 Paylaşım projesi, 13-14.
 Perring (Teğmen), 49.
 Pers, - İmparatorluğu, 24, - kralları, 24, - krallığı, 25, -liler, 24, - ordusu, 24.
 Platon (Bafra tütün tüccarı), 65.
 Pontus Anıtı, 70.
 Pontus, 26, 39, 43, 62, - birlikleri, 40, - bölgesi, 22, 34, 42, - Cemiyeti, 34, 37, 44, - Cumhuriyet Hükümeti, 40, - çetecileri, 50, 55, - çeteleri, 46, - dernekleri, 68, - devleti, 20, 21, 24-25, 28, - emeli, 65, - hareketi, 54, 65, - hükümeti, 33, 40, - istiklali, 32, - isyanı, 11, 46, 68, - Kongresi, 45, - Krallığı, 24-25, - lehçesi, 23, - lular, 69, 71, -lu Rumlar, 70, - Meselesi, 11-13, 16, 32, 38-39, 43, 56, 63, 66, 68, 70-71, - Milli Merkezi, 35, - Örgütü, 41, - siyaseti, 39, - Soykırımı, 69, - tenkil harekâtı, 63, - teşkilatı, 37, 43, 47, 57, 65, - Rum Hükümeti, 11, 18, 21.
 Pontus Dernekleri Federasyonu, 69.

- Pontus Helenizm Tarihi Semporiumu, 69.
- Pontus Kulübü, 56, - Heyeti, 37.
- Pontus Muavenet Heyeti, 56.
- Pontus Rum Cemiyeti, 32.
- Pontus Soykırımını Anma Günü, 69, 70.
- Pontus TV, 71.
- Pontuşça, 71.
- Pontuşçu, - çeteler, 12, 31, 43, 48, 55, - faaliyetler, 20, 33, 35, 45, 49, 69, - haberleşme, 52, - hareket, 36, -lar, 21, 31-32, 34, 56-57, 60, 63- 64, -luk, 64, 66, 69-70, -luk davası, 65, -luk hareketi, 47- 48, - örgütler, 30, - Rumlar, 29, 33.
- Pourie, Paul, 15.
- Psara, 19.
- Reji Fabrikası, 45, 58 65.
- Reşadiye, 47, 58.
- Rize, 11-12.
- Rodos, 17.
- Roma ile savaşlar dönemi, 25.
- Roma İmparatorluğu, 18.
- Romenler, 16.
- Ruhban okulu, 41.
- Rum, 11, 18, 31-32, 56, 59, 65, 67, - ahali, 28, 33, 46, 67, - asileri, 62, - çete başları, 29, - çeteci, 63-64, 68, - çeteler, 30, 49, 52, 59, 67, 31, 45, 47, 49-50, 64, - çetesi, 46, 48, - devleti, 24, - erkekler, 58, - erleri, 46, - eşkıyalığı, 63, - eşkıyalık olayları, 48, - eşkıyası, 58, - faaliyetleri, 47, - faciası, 47, - gençleri, 42, - göçmenleri, 12, 36-37, - hareketi, 52, - izci örgütleri, 41, - komitası, 50, - köyleri, 12, 36, 53, - köylüleri, 50, - köyü, 46-47, - kulüpleri, 41, -lar, 12, 16, 18-21, 24, 26, 28-29, 33-34, 36, 38, 40, 42-43, 47-51, 56-58, 60, 62, 66-67, 69, - matbuat örgütü, 41, - milleti, 18, - nüfus, 26-27, 39, 66, 68, - okulları, 41, - Patriği, 44, - teşkilatı, 41, 63, - Ticaret örgütü, 41, - vukuatı, 52, -Yunan İttihad-ı Milli örgütü, 41, -Yunan Müdafaa-i Milliye örgütü, 41, -Yunan örgütleri, 41, -Yunan teşkilatı, 44, - zabitler, 43.
- Rum Muhacirleri Merkez Komisyonu, 51.
- Rumca, 35.
- Rumluk kuvveti, 19.
- Rus, 47, - cephesi, 35, -lar, 31, - uyruklu Rumlar, 58.
- Rusya, 39, 47, 68.
- Sada-yı Millet*, 55.
- Sakarya, 60, - Savaşı, 59.
- Sakız, 19.
- Salib-i Ahmer Cemiyeti, 40-42.
- Samsun (Canık), 11-12, 24-25, 28-30, 33, 42-46, 48-51, 53, 55-56, 58-59, 62, 65-66, 69, - Amerikan Tabacco Şirketi,

- 36, - İstiklal Mahkemesi, 64-65, - limanı, 29, 66, - Mukaddes Rum Anadolu Cemiyeti, 56, - Mutasarrıfı, 60, - Piskoposluğu, 29, - Rum Metropoliti, 64, - Tahkik Heyeti, 48.
- Sarkisyan (Ermenistan Cumhurbaşkanı), 71.
- Saros, 17.
- Selanik, 17, 40, 69.
- Selçuklu, -lar, 25-26, - ordusu, 25.
- Semendrek, 19.
- Serez, 17.
- Sırp, - Krallığı, 15, -lar, 13.
- Sinop, 25, 32, 47, 56, 59, - kolonisi, 24, - Rumları, 48.
- Sisam, 19.
- Sivas, 11, 33, 47, 49, 51, 55, 58-59, - İstiklal Mahkemesi, 64.
- Sohum, 52.
- Soilter (Yüzbaşı), 29.
- Soykırım, 68-71.
- Strazburg, 69.
- Sulh Konferansı, 44.
- Suriye, 14, 35.
- Sümela Manastırı, 70.
- Süryani, 21, -ler, 28.
- Şark, - meselesi, 15, - milletleri, 15.
- Şarki Karahisar, 48.
- Şövalye Yorgi, 29.
- Tahkik Heyeti, 48.
- Tamara (Gürcü Kraliçe), 25.
- Tanrı, 13.
- Tanzimat Fermanı, 20.
- Tarhan, M. Taner, 23.
- Taşoz, 19.
- Tehcir, - hareketi, 48, - kararı, 57.
- Tel Hariri, 22.
- Tenkil harekâtı, 55, 60, 63.
- Teofilos, 45.
- Terme, 48-49, 53.
- Teselya, 19.
- The New Statesman*, 33.
- Tiberan, 23.
- Ticaret örgütü, 41.
- Tikos, 56.
- Times*, 31.
- Tirebolu Rumları, 48.
- Tokat, 11, 30, 47, 49, 51, 53-56, 59, 62.
- Tokominidis (Reji Fabrikası Direktörü), 45.
- Trabzon, 11, 17, 24-25, 27, 35, 40, 42, 44, 45, 49, 51, 56, 65, 66, 70, -Erzurum Heyeti Tahkikiye, 52, - Krallığı, 21, 25, 26, - Rumları, 26.
- Trakya, 17, 20, 39, 51, - Komitesi, 41.
- Türhal, 54.
- Turuklular, 22.
- Türk, 21-22, 35, 47-48, 53-54, - ahali, 54, 67, - arşivleri, 68, - askeri, 29, - Başkonsolosluğu, 69, - çetesi, 47, - halkı, 29, - haydutları, 31, - idaresi, 36, - ili, 26, - köyü, 47, -ler, 13, 18, 26, 34, 37-38, 41, 44,

- 46, 49, 61, 67, 69, - milleti, 62,
- milli kahramanı, 34, - or-
dusu, 28, 30, - toprakları, 20,
-Rus sınırı, 47, -Yunan hükü-
meti, 66, -Yunan ilişkileri, 68.
Türkçe, 22, - öğretmeni, 36.
Türkistan, 22.
Türkiye, 14, 28, 33-34, 44, 67-
70.
Türkiye Büyük Millet Meclisi,
33, 43, 56-57, - Hükümeti,
11, 32, 45, 54.
Türkmenler, 25, -köyü, 47.
- Ulusal kahraman, 17.
- Ünye, 30, 48, 56.
Ürgüp, 56.
- Van, 49.
Vangel, 51.
Vasil (*Divan Gazetesi Sahibi*),
65.
Vasil (Manifaturacı), 65.
Vasil Usta (Çeteci), 47.
Vatansız Kalmış Yunanlılar De-
legasyonu, 32.
Venizelos (Yunanistan Başba-
kanı), 17, 19, 35, 38-40, 42-
44.
Veysel, 53.
Vezirköprü, 30, 49, 53-54, 63.
Viyana, 17, - Kongresi, 14-15.
- Wilson İlkeleri, 20.
- Yakındoğu Yardım Teşkilatı, 37.
- Yanko (Avukat), 65.
Yerasimos, S., 47.
Yerli haklar, 23.
Yıldırım Orduları, 49.
Yordan (Metropolit Vekili), 66.
Yorgi (Tütün tüccarı), 65.
Yozgat, 59.
- Yunan, 19, 23, 59, 66, 68, -
Ahz-ı Asker şubesi, 41, - ar-
şivleri, 68, - askeri kıyafetleri,
32, - Bağımsızlık Günü, 29, -
Bahriye İdaresi, 41, - basını,
67, - Dahiliye Nezareti, 31, -
denizi, 19, - dili, 23, - emel-
leri, 51, - hükümeti, 19, 43, -
ırkı, 17, - karargâhı, 40, - kay-
nakları, 47, - kolonileri, 23-
24, - kolonisi, 35, - Komiser-
liği, 59, - konsoloshanesi, 41,
- krallığı, 24, - kumandan, 44,
- kuvvetleri, 39, -lı, 21, 40,
71, -lı filozof, 23, - subay, 50,
- tarihçi, 23, - zabitler, 41, -lı-
lar, 16, 21, 24, 29, 32, 67, 70,
-lılık, 12, 48, 50, -lılık bilinci,
41, - Meclisi, 17, 42, - milleti,
17, - Müdafaa-i Milliye Cem-
iyeti, 38, - Parlamentosu,
69-70, - politikları, 44, -Rum
faaliyeti, 30, -Rum Salib-i
Ahmeri, 41, -Rum-Türk me-
selesi, 67, - Salib-i Ahmer
Cemiyeti (Kızılhaç), 40-42, -
subayları, 39, - tarihi, 17, -
toprakları, 17.
- Yunanca, 17.

Yunanistan, 14, 16, 18-21, 23,
33-34, 38-39, 41-42, 51-52,
56, 66-71, - Eğitim Bakanlığı,
69, - Krallığı, 17.
Yunus Nadi, 38.
Yuvan (Banker), 66.

Zalpili torpidosu, 40.
Zara, 49, 55.
Zeki Bey (Türkçe Öğretmeni),
36.
Zile, 54-55.